

Uunga:

Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik
Ilisimatusarnermut Avatangiisinullu Naalakkersuisoqarfik

Qimusseriarsuarmi Tunumilu qilalukkat qernertat pillugit allagaqaat

Pinngortitaleriffimmi qilalukkanik qernertanik ilisimatusartartut, Canadami, Norgemi, IUCN'imilu arfernut immikkut ilisimasallit peqatigalugit qilalukkat qernertat Kalaallit Nunaanni qanoq inissisimanerat pillugu allagaqaat ilisimatuussutsikkut allaaserinnittarfimmi Science¹mi saqqum-merseqqammerpaat. Kalaallit Nunaanni qilalugaqatigiiaat qernertat arlallit qanoq ikiliartortiginerat, aammalu ilaat ima ikitsigilersimanerat allaat piujuartitsiuarnissaq qulakkeerniaraanni piniarneqartarnissaat amerlassusaannut naapertuutinningitsoq allaaserisami oqariartuutigineqarpoq. Allaasumiiffiit ilaanni qilalugaqatigiiaat nungunneqarsinnaanerit allaaserisami aarlerinartutut nalileneqarpoq. Tamannalu pinngitsoortinniaraani inuit ingerlataat soorlu piniarnerit allatigullu akorngusersuinerit qilalukkat qernertaqatigiiaat eqqarsaatigalugit qajassuussisumik aqutsisoqartariaqarneranik oqariartuutit allaaserineqarput. Qilalugaqatigiiaat immikkoortut tamarmik immikkorluinnaq avatangiiseqarlutillu atugassaqaartitaasaramik.

Qimusseriarsuarmi qilalukkanik qernertarniarneq ukiuni qulikkaani arlalinni piujuartitsiuartumik pisimarpasinngilaq. Ukiunimi 2007imiit 2019imut Qimusseriarsuarmi qilalukkat najortagaat 84%-imik annikilleriarujussuarsimavoq. 2015imiit 2019imut ukiut ingerlanerini Nunani avannarlerni immami miluumasunut ataatsimiitsitaliarsuup NAMMCO'p Kalaallit Nunaata Canadallu qilalukkat qaqortat qernertallu piujuartittuarnissaannut aqunneqarnissaannullu Ataatsimiitsitaliarsuata innersuussutigaa qilalukkat qernertat amerlanerpaamik 280inik ilanngarneqaqqusaassasut, taamaattorli ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat pisanut nalunaarsuisarfianni kisitsisit malillugit qilalukkat qernertat ikinnerpaamik 423-it pisarineqarsimapput.

NAMMCO'mi Ilisimatuussutsikkut ataatsimiitsitaliap 2017imi innersuussutigaa Tunumi qilalugaartarineqarsinnaasut ukiumut 20inik ikinnerusunngorlugit ikilineqartariaqartut 68°N-imiillu kujasinne-
rusumi qilalukkanik qernertanik pisaqartoqassanngitsoq innersuussutigalugu. 2018imilu taamatoq-qinnaaq innersuussisoqaqqilluni. NAMMCO'milu Ilisimatuussutsikkut ataatsimiitsitaliap innersuussutigaa Tunu tamakkerlugu 2019imi qilalukkanik qernertanik pisaqartitsisoqassanngilluinnartoq, taamatullu innersuussisoqarneranut patsisaapput amerliartortarnerannut sukumiinerusumik ilisimasaqalerneq. Taamaakkaluartoq ukiuni 2017imiit 2019imut Tunumi pisarineqartut 268inik amerlassuseqarput. Pisaqarpallaartoqartarneratalu sunniutaanik malunniutit kisitsinerni takuneqarsinnaasimavoq, aammalu arnavissat ikileriarput angutivissallu utoqqaanerit takussaanerulersimallutik, pi-aqqat inerikkiartulersullu takussaasimananik. 2020imi pisassiissutigineqartut qilalukkat qernertat 58-put, taamaattoqarneratalu Tunup kujasinnerusuani qernertanik qilalugaqartuarnissaraluanik ulori-arnartorsiorititsisinaavoq.

¹ <https://science.sciencemag.org/content/370/6515/416.1>

Issittup imaani qilalukkat qernertat miluumasut akornnganni silap pissusia allannguuteqaraangat malussajanerpaasarput, immami nillerluinnartumi uumanissaminnut qernertat tulluarsagaagamik, imaanilu sikoqartarnera pinngitsoorsinnaangilaat, aalisakkat aalajangersimasuinnaat amikullu uumasutigisarpaat, sumiiffimmilu annikitsumi siaruarsimasarput inuillu nipiliornerinut sunnertiasuullutik. Qilalukkallu qernertat uumaffigisaminniiginnassappata, qilalugaqarfiit ikiliartorfiusut eqqarsaatigalugit ilisimatuussutsikkut siunnersuinernut malinninnissaq pingaaruteqarluinnarpoq. Qilalukkat qernertat sumiiffinnut aalajangersimasunut atalluinnartarmata qilalukkat allaninngaaneersut qernertaqatigiit nungunneqartut ornittagarisimasaannut "taarsiillutik" orniguttalernissaat qularutigineqaqaaq. Allaaserisami Science'mi saqqummersinneqartumi sumiiffimmi aalajangersimasumi qilalukkanik qernertaqatigiinnik annaasaqassagaanni uumasoaqatigiiaat assigiinngiaassusiat eqqarsaatigalugu qaqugumorsuaq annaasaqaataasussaassammat ilisimatusartartut mianersoqqussipput.

Inussiarnersumik Inuulluaqqusillunga

Fernando Ugarte